

Sant Ignasi i la nissaga ripollesa dels Oriola

Autor: Eudald Roca

Data de publicació: 06-10-2023

A ran de la troballa documental que sant Ignasi va ser ferit a Perpinyà, més que no pas a Pamplona, N'Eudald Roca ens exposa que aquest sant, més que fill de la ciutat d'Oriola, podia haver estat un membre de la nissaga ripollesa dels Oriola.

En Josep Roca fou un ripollès conscient i políglota i, a més, el meu pare estimat. A pesar de ser d'extracció humil va arribar a conrear amistats intel·lectuals de gran volada degut al seu caràcter obert, afable i interessat per la cultura. Entre els seus amics es comptaven l'intel·lectual ripollès Eudald Solà[1] i el teòleg americà i reverend catòlic Joseph Nolan[2], que li permeteren conversar i conèixer personalitats com En Raimon Panikkar, En Josep Maria Subirachs, En Lluís Llach, etc... Va ser precisament arrel d'una visita del seu amic el reverend Nolan a Catalunya, que els meus pares el van portar a visitar la cova de sant Ignasi a Manresa, ja que el reverend Nolan havia presidit moltes vegades la missa a l'església de sant Ignasi a Osterville (Massachussets) i era un admirador de l'obra ignasiana. És gràcies a aquest fet que em vaig interessar per la figura d'Ignasi de Loyola, i quan, per raons familiars, em vaig traslladar a viure al Bages, vaig pensar que seria bo esbrinar alguna cosa sobre sant Ignasi i la seva relació amb Manresa. El fet de conèixer l'obra d'En Jordi Bilbeny[3] i En Pep Mayolas[4] ha facilitat molt la cosa. El sant Ignasi català d'En Bilbeny i, més precisament, l'oriolà d'En Mayolas sempre m'ha semblat més versemblant que el sant Ignasi de Loyola. Però alguna cosa no em quadrava i vaig començar a investigar tot partint de la possibilitat que Oriola no fes referència a la seva ciutat (tesi d'En Pep Mayolas), sinó al seu llinatge. Aquesta és la tesi que defenso: Sant Ignasi era de Ripoll o lligat estretament a un llinatge ripollès, els D'Oriola.

Diu la història oficial que sant Ignasi venia de família de templers. Els D'Oriola tenien un castell, que abans havia estat templar, a Cornellà del Bèrcol[5]. Aquest castell havia passat després a l'orde de Sant Joan de Jerusalem, que era un orde d'hospitalers. Els ordes hospitalers fundaven hospitals. A la vila de Ripoll, durant l'edat mitjana, el monestir amb el suport de les famílies nobles de la vila (Oriola, Lissaga, Colí, Dou, Descatllar...), hi funden un hospital de pobres. El contacte amb els hospitals de pobres serà una constant a la vida de sant Ignasi, tant a Manresa com a Barcelona, com

a Perpinyà. També la peregrinació a Jerusalem serà una constant a la vida de sant Ignasi, com també ho era per l'Orde de Sant Joan de Jerusalem.

Per què, doncs, Ripoll? Doncs per les semblances evidents amb la vila basca d'Azpeitia. Ripoll és el bressol de la farga catalana, i la vila, en temps de sant Ignasi, era curulla de ferreries igual que Azpeitia. Ripoll es trobava i es troba enmig de rius i muntanyes, exactament igual que Azpeitia, i en el futur esdevindria un centre armer important mercès a la potent indústria metal·lúrgica de la vila. Això, però, no és raó suficient. Hi ha d'altres viles que podrien complir aquests requisits. Calia buscar més indicis. Un de bo seria cercar les traces del llinatge Oriola a la vila de Ripoll. Els Oriola eren una de les famílies nobles de Ripoll, sempre emparentades amb la noblesa local i també de la Catalunya del Nord i de Barcelona. Si el cognom de sant Ignasi és «d'Oriola», això explicaria el fet que, segons alguns llibres, Maria d'Oriola i Simona d'Alzaga[6] (potser una Lissaga de Ripoll) en fossin parentes. Segons alguns llibres, eren cosines; segons altres, nebodes, i segons altres, parents i prou. A dia d'avui, el cognom «d'Oriola» continua essent molt localitzat a la Catalunya del Nord i al Llenguadoc. Els Oriola de Ripoll eren els senyors de Rama[7] i, igual que la casa dels Loyola, a Azpeitia, es trobava als afores de la vila.

Ara em faltava trobar una prova documental que donés suport a un sant Ignasi d'Oriola, i durant molt temps no la trobava, fins que, per casualitat, i quan ja gairebé m'havia oblidat del tema, un dia em trobo tot de llibres alemanys, holandesos i anglesos del segle divuit, que parlen que sant Ignasi va ser ferit a Perpinyà i no pas a Pamplona, com sempre havia pensat. Aquí vaig trobar, per fi, la clau de volta que em permetia de bastir una argumentació sòlida al voltant d'un sant Ignasi del llinatge d'Oriola. Les fonts documentals a què em refereixo, i per ordre cronològic, són les següents :

- 1) Any 1574: Història de França i altres nacions, on es parla d'un setge a Perpinyà al 1524[8];
- 2) Any 1767: Diari literari imprès per R. Griffiths[9];
- 3) Any 1767: Història dels ordes i monestirs a França[10];
- 4) Any 1769: Col·lecció de nous escrits i regles sobre els ordres religiosos[11], i
- 5) Any 1772: Capitulació del regne de França, de Jean Henri Maubert de Gouvest[12].

Llavors, si sant Ignasi va ser ferit al setge de Perpinyà, quan defensava la ciutat i el seu castellet de les tropes franceses, és lògic que el castell de la família Loyola, on va ser guarit, fos el castell dels d'Oriola a Cornellà del Bèrcol, i llavors també s'entén que tot el sant Ignasi de Loyola de Pamplona no tingui massa sentit i emergeixi amb força la figura d'un sant Ignasi d'Oriola.

També és lògic que, un cop recuperat de les ferides, i encara que coix de per vida, sant Ignasi volgués fer una peregrinació a una Mare de Déu en agraïment al fet d'haver sobreviscut a les ferides rebudes durant el setge de Perpinyà. Essent sant Ignasi de la família Oriola de Ripoll, i essent Ripoll el centre fundador del monestir de Montserrat; i havent-hi una devoció molt gran per la Mare de Déu de Montserrat, per la verge del seu antic priorat, seria molt lògic que sant Ignasi volgués peregrinar a Montserrat. A tall d'exemple, jo mateix, com els meus germans, vam fer la comunió a Montserrat i els meus pares hi van anar després de casar-se. Aquest era un costum molt estès a tot Catalunya, però a Ripoll, de manera especial.

El Priorat de Catalunya és Ripoll[13]. Ripoll és la terra de l'abat Oliba, el bressol de Catalunya i centre espiritual i intel·lectual de la Catalunya medieval. Va ser a l'any 1011 que un monjo de Ripoll fundà el monestir de Montserrat i durant segles hi van haver disputes entre Ripoll i Montserrat.

De Ripoll van sortir jesuïtes molt importants com el pare Colí[14] i el pare Vàssia[15].

És sabut que sant Ignasi va viatjar de Barcelona a París i que, curiosament, va passar sempre per Ripoll[16]. Hauria estat més lògic anar cap a Girona, si no fos que, passant per Ripoll, passava per casa seva.

Ripoll no és un poble qualsevol: és la vila comtal i, talment com Barcelona és la ciutat dels comtes de Barcelona, Ripoll és la vila comtal d'aquests mateixos comtes. És per aquesta raó que, històricament, la noblesa de Ripoll estava molt connectada amb la de Barcelona i no és estrany que un membre de la noblesa de Ripoll no tingués problemes en tenir lligams i contactes amb la noblesa barcelonina quan sant Ignasi es va establir a Barcelona.

La conclusió d'aquest petit article és que, si la censura d'estat va amagar que sant Ignasi va ser ferit al setge de Perpinyà i ho va substituir per un sant Ignasi ferit al setge de Pamplona, aquest fet no és anecdòtic ni casual, sinó la clau de volta per amagar l'existència d'un sant Ignasi català, de Ripoll, i que va veure la llum a l'antic priorat de Ripoll, que no és altre que el monestir de Montserrat. Per aquesta raó, la casa dels Loyola va substituir al castell dels Oriola a Cornellà del Bèrcol i, per aquesta raó, sant Ignasi va ser tan ben rebut tant a Manresa, com a Montserrat, com a Barcelona.

Eudald Roca

14 de juliol del 2023

REFERÈNCIES:

[1]<https://www.vilaweb.cat/noticies/alexis-eudald-sola-opinio-carme-junyent/>

[2]<https://www.bc.edu/bc-web/bcnews/campus-community/faculty/in-memoriam-fr-joseph-nolan.html>

[3]<http://www.jordibilbeny.cat/product/carles-i-sense-censura/>

[4]<https://www.facebook.com/laclauhistoria/posts/912521735624698/>

[5]https://ca.wikipedia.org/wiki/Castell_de_Cornell%C3%A0_del_Bercol

[6]<https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb10568397?page=1>

[7]<http://coneixercatalunya.blogspot.com/2022/02/casal-de-rama-i-la-seva-capella.html>

[8]<https://www.deutsche-digitale-bibliothek.de/item/PBCYOFQVJEYBRX5EDDVKTPGGTJMDHM5T>

[9]<https://books.google.ch/books?id=IZAFAAAAQAAJ>

[10]<https://books.google.ch/books?id=jtBlcUlrSvcC&pg=PA65>

[11]https://books.google.es/books?id=4cwDAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=es&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

[12]<https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb10030188?page=5>

[13]Monasterio de Santa María de Ripoll. Reseña histórica de José María Pellicer y Pagés

[14]https://es.wikipedia.org/wiki/Francisco_Col%C3%ADn

[15]<https://www.raco.cat/index.php/RevistaBorja/article/download/262667/350094>

[16]Llibre de Helmut Feld del 2006 sobre Ignasi de Loyola